

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Academies, Politics and the 1972 election

Kroes, R.

Citation

Kroes, R. (1975). Boekbespreking van: Academies, Politics and the 1972 election. *Acta Politica*, 10: 1975(1), 97-99. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3451555>

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3451555>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Te verwachten valt dat — ook gezien hetgeen in de Watergate-zaak aan feitenmateriaal openbaar is geworden — de druk zal toenemen om de financiering van verkiezingscampagnes door particulieren verder te beperken en daarvoor in de plaats gehele of gedeeltelijke overheidsfinanciering te stellen. Voorstellen in die richting zijn in 1973 al gedaan door Senator Hart.

Winter, hoogleraar aan de Yale Law School, staat tegenover deze ontwikkeling zeer kritisch. Beperking door de overheid van het recht om politieke activiteiten financieel te ondersteunen en het binden van de verkiezingsuitgaven aan een maximum acht hij een beperking van de politieke uitingsvrijheid. Dergelijke beperkingen zijn ongrondwettig als de noodzaak ervan niet kan worden aangetoond. Welnu: naar zijn mening is dat niet het geval. De bezwaren tegen particuliere financiering van verkiezingscampagnes worden overdreven en de rol van het geld opgeblazen. Gebrek aan geld wordt volgens hem vaak als een alibi voor een verkiezingsnederlaag aangevoerd. Misbruiken komen weliswaar voor, maar dienen op andere wijzen te worden bestreden dan met behulp van de in het Congres voorgestelde maatregelen. De stelling dat bij presidentsverkiezingen het geld de doorslag geeft durft niemand aan, en is op grond van beschikbaar feitenmateriaal zelfs te bestrijden. Geld is slechts één van de factoren die de verkiezingsuitslag beïnvloeden. Uitschakeling van de factor geld zou de invloed van andere politiek irrelevante factoren kunnen vergroten.

Het stellen van een grens aan door een kandidaat in een verkiezingscampagne uit te geven gelden, acht Winter — nu de noodzaak ervan niet is aangetoond — niet aanvaardbaar. De wet van 1971 die bepaalt dat politieke advertenties door de media slechts mogen worden opgenomen met toestemming van de kandidaat, acht Winter op dat punt in strijd met het eerste amendement op de Amerikaanse Constitutie (o.a. vrijheid van meningsuiting): 'There is no room for price controls in the market place of ideas'. Ook het bij wet stellen van een maximum aan giften van particulieren is ongrondwettig, omdat het de politieke uitingsvrijheid aantast. Financiële steun kan zo niet meer functioneren als maat voor de intensiteit van de politieke opvattingen van de gever en als zeef voor kandidaten met te weinig politieke steun. Tenslotte acht hij ook voorschriften met betrekking tot de openbaarmaking van financiële gegevens terzake bedenkelijk voorzover zij de anonimiteit van particuliere gevers doorbreekt en daarmee het recht op privacy aantast.

Ernstige bezwaren tekent Winter ook aan tegen een noodzakelijk gevolg van beperkingen van particuliere steun nl. de gehele of gedeeltelijke overheidsfinanciering van met name de verkiezingscampagnes. Na eerst een aantal vermeende voordelen van overheidssubsidie in twijfel te hebben getrokken, schetst Winter zijn bezwaren. Overheidsfinanciering is een vorm van gedwongen politieke activiteit die de vrijheid beperkt zowel van de politiek onverschillige als van de bewust kiezende burger. Dergelijke steun zou de neiging van de burgers tot deelnemen aan het politiek bedrijf kunnen doen afnemen en het moreel in de partij nadelig kunnen beïnvloeden. Bovendien zou het gevolgen hebben voor het be-

* David Adamany, *Financing Politics: Recent Wisconsin Elections*. Madison, 1969; Herbert E. Alexander, *Financing the 1960 Election*. Princeton, N.J. 1961; Delmer D. Dunn, *Financing presidential campaigns*. Washington 1972; Arnold J. Heidenheimer, ed., *Comparative Political Finance: The Financing of Party Organizations and Election Campaigns*. Indianapolis 1970.

staande partijstelsel en zou de roep om toezicht en controle kunnen doen toenemen met alle gevolgen daarvan voor de politieke vrijheden. Kortom: subsidiëring door de overheid van politieke campagnes is onverenigbaar met 'free trade in ideas'.

Winters stelling dat beperking door de overheid van de uitgaven van de kandidaten en van particuliere giften een beperking van het eerste amendement van de Amerikaanse Constitutie betekent, lijkt me juist. Aan deze vrijheid wordt door het Supreme Court een zeer belangrijke plaats (preferred position) toegekend: beperking is slechts aanvaardbaar als aangetoond kan worden dat anders waarden (bv. nationale veiligheid, openbare orde) ernstig geschaad dreigen te worden. Het is echter dubieus of er voldoende feitenmateriaal beschikbaar is om de noodzaak van de door Winter bestreden maatregelen te kunnen aantonen. Voor Nederland heeft deze discussie geen directe betekenis omdat soortgelijke regels of voorstellen niet gelden of te verwachten zijn en bovendien omdat terzake geen grondwetsartikel in het geding is: art. 7 Grondwet heeft slechts betrekking op de vrijheid van drukpers.

Wel relevant voor ons zijn de opvattingen van Winter m.b.t. de overheidssubsidiëring van politieke activiteiten. Niet alle daartegen aangevoerde argumenten zijn even sterk, bijvoorbeeld dat daardoor de vrijheid van de belastingbetaler wordt aangetast die moet dulden dat met belastinggeld partijen worden gesteund met wier standpunt hij het niet eens is. Van gewicht acht ik Winters opmerking dat het gevaarlijk zou zijn reeds nu te beslissen terzake van overheidsfinanciering, aangezien onvoldoende kennis bestaat aangaande de mogelijke effecten daarvan. Ook bij ons zijn die gegevens grotendeels afwezig. Daarom kan over dit subsidievraagstukvraagstuk, noch door Winter noch bij ons, het laatste woord zijn gesproken. Voor de verdere discussie kan het hier besproken boekje van Winter een nuttige, zij het bescheiden en eenzijdige bijdrage zijn.

P. J. Boukema

E. C. Ladd, Jr., en S. M. Lipset, *Professors, Unions and American Higher Education*; zelfde auteurs, *Academics, Politics and the 1972 Election*. (Domestic Affairs Studies, nos. 15 en 16). Washington D.C. (American Enterprise Institute for Public Policy Research) 1973, -124/-99 blz., \$ 1,75/\$3,—

Naar titel (en inhoud) verschillen beide boeken duidelijk. Toch is er een thema dat ze verbindt. Beide illustreren, elk voor hun eigen onderwerp, de aantasting en onttakeling van dat onvertaalbare Amerikaanse begrip *liberalism* — de, binnen het Amerikaanse politieke spectrum, progressieve stellingname (overigens zonder duidelijke interne ideologische samenhang) voor zaken als burgerlijke vrijheden en de handhaving of uitbreiding van welfare-state-voorzieningen. Het is een politieke positie met duidelijk egalitaire aspecten. 'Evenwichtigheid' is misschien het beste trefwoord voor het wereldbeeld van de 'liberals' — de evenwichtigheid van de aloude *checks and balances* alsook van de meer recente *countervailing power*. Voorzover het accommoderend spel van de traditionele Amerikaanse partijpolitiek veeleer distributief is en alle partners in een politieke alliantie met de belofte van concrete opbrengsten heeft aangelokt, schrikt de *liberal* in zaken van nationale politiek niet terug voor redistributie. De opbrengsten die hij voorstaat voor maatschappelijke groepen hebben een prijs, te betalen door andere groepen.

Dit liberalisme heeft in de late jaren zestig het vuur na aan de schenen gehad.

Het zag zich, voor het eerst op het beschermde domein van het universitaire leven, geconfronteerd met enige van zijn consequenties. Ontwikkelingen die de *liberals* elders in de samenleving hadden toegejuicht en ondersteund, als de opkomst van de vakbeweging en het gebruik van directe actiemiddelen, deden zich nu binnen het eigen huis voor en leidden tot een duidelijke scheiding der geesten. In *Professors, Unions and American Higher Education* gaan Ladd en Lipset de recente opkomst van vakbondsorganisatie van universitaire medewerkers na; in *Academics, Politics, and the 1972 Election* is een van de thema's de invloed van het studentenradicalisme en de politisering van de universitaire wereld. Het dilemma der 'liberals' in het eerste geval bestaat uit hun instemming met vakbondsorganisatie van werknemers in het bedrijfsleven en hun opvatting dat het wetenschapsbedrijf tezeer een zaak van kwaliteitsverschillen, collegiale competentie en individuele uitnemendheid is om zich te lenen tot de vereffende procedures van vakbondsactie. Zeker de creatieve voorhoede onder de wetenschapsbeoefenaars is zich te zeer zijn individuele onderhandelingskracht bewust, heeft die ook tezeer in voordelen naar inkomen en onderwijslast verankerd, om niet de nivellering vanuit de collectieve actie te vrezen. Op dát niveau van professionaliteit ontbreekt de individuele vervangbaarheid die lagere academische of onderwijsfuncties kenmerkt. Die laatste ontlenden hun kracht dan ook aan de collectiviteit.

Dit dilemma en deze fundamentele ratio leveren de grond voor de verwachtingen van de auteurs over de opstelling en strategieën van de betrokken partijen in de academische wereld — partijen dus die verschillen zowel naar mate van 'liberalism' als naar academisch niveau. Het verzet van het wetenschappelijk corps tegen organisatie in een vakbond is het meest effectief op de particuliere universiteiten, dikwijls ook de meest uitgesproken belichaming van individueel-meritocratische wetenschapsbeoefening. Dergelijke afweer en dergelijke opvattingen hielden minder stand op staatsuniversiteiten, te minder naarmate de omvang van dergelijke instituten toenam tot de schaal van de multi-campus universiteiten als de State University of New York en de City University of New York; dergelijke monsterinstituten bestrijken het hele terrein van vooral op onderwijs gerichte *colleges* — veeleer een voortzetting van het middelbaar onderwijs — tot en met de vooraanstaande wetenschapscentra. Een tussenvorm levert California waar de centra van uitnemendheid gebundeld zijn tot de University of California en de vijfjarige opleidingen tot het California State University and Colleges System. Voorzover in een dergelijke situatie vakbondsorganisatie zich doorzet, levert het systeem de garantie van scheiding van niveaus en vormt de 'faculty' op het hoogste niveau — als blok van individueel onvervangbaren — tezeer een onderhandelingsmacht op zichzelf om te worden overstemd door niet-faculty als 'teaching assistants', bibliothecarissen, laboranten, administratief personeel e.d. De verscheidenheid aan strategische overwegingen en allianties heeft tot zover uitdrukking gevonden in verschillend gearde organisaties — de meer vakbondachtige als de American Federation of Teachers of de meer beroepsvereniging-achtige als de American Association of University Professors. Er is, naast de genoemde, nog een meer ironische verbinding tussen beide boeken. Zoals de auteurs zelf zeggen: 'Unionism in academe, though supported disproportionately by the more left-inclined faculty, became a conservative force vis-à-vis student power' (blz. 4). Deze zelfde *student power* levert in Ladd en Lipset's analyse van het stemgedrag van het wetenschappelijk corps in 1972 een van de

twee hoofdredenen voor de doorbreking van traditionele patronen in dat gedrag. Voorzover McGovern duidelijk te identificeren viel met een aanhang van activistische studenten, keerde vooral de 'senior faculty of high scholarly attainment' zich van hem af. Bij hen, aldus de auteurs, speelde vooral mee de bezorgdheid over de 'new academic politics' (blz. 90) — de politisering van universiteit en wetenschap — en de zorg voor het behoud van academische vrijheid — thema's die al breder aan de orde waren in Lipset's *Rebellion in the University*. Deze zorg met name heeft een besef gewekt van de broosheid van maatschappelijke instellingen en een politieke heroriëntering teweeggebracht 'that touches strains historically associated with conservatism' (blz. 90).

Toch was deze heroriëntering een minderheidsbeweging binnen een maatschappelijke groep die eigenlijk als enige, met de studenten, in meerderheid zijn stem uitbracht voor McGovern en daarmee, als uitzondering, een stemgedrag van progressiviteit handhaafde temidden van het algemene beeld van de aardverschuiving. Aan dit meer algemene beeld wijden de auteurs een belangwekkend hoofdstuk, dat eigenlijk het tweede kernthema van het boek behelst — het optreden van de *landslide* als een verschijnsel, ten nauwste samenhangend met veranderingen in het Amerikaanse electoraat en het Amerikaanse partijstelsel. De auteurs stellen aan de hand van een veelheid van gegevens een toenemend verval van partijtrouw vast onder de kiezers. De partijen vervullen voor grote groepen van voorheen trouwe aanhangers niet meer die centrale functies van belangenbehartiging en politieke bundeling van minderheden. Met het stijgen van inkomen en opleiding neemt de ontrouw toe. Deze ontwikkeling heeft de partijstructuren toegankelijker gemaakt voor hecht-georganiseerde, actieve minderheden van politieke 'puristen' — programmatisch en ideologisch gedrevenen, die het, anders dan de oude politieke professional, niet zozeer gaat om het behalen van een meerderheid als wel om het veroveren van een partij voor hun standpunt. Zowel de Republikeinse partij in 1964 met Goldwater als de Democratische in 1972 met McGovern illustreren deze nieuwe ontwikkeling.

Voor beide boeken baseren de auteurs zich op de resultaten van een landelijk onderzoek onder universitaire docenten in 1969 en een aanvullend onderzoek in 1972. Als aanvulling dient een hoeveelheid extra survey-materiaal, speciaal in het boek over de politieke oriëntering van wetenschapsbeoefenaars. Naast het inmiddels, mede door Lipset, nu wel algemeen verbreide beeld van de merendeels progressieve gerichtheid van deze groep, treffen als nieuwe elementen het beeld dat toch binnen deze categorie een politieke bandbreedte voorkomt, groter dan tussen welke twee maatschappelijke groeperingen ook, en voorts de recent opgekomen dubbelzinnigheid in de positie der 'liberals' ten gevolge van het studentenactivisme en de 'new academic politics'. Het heeft, aldus de auteurs, in veel gevallen minder zin te vragen of men zich conservatief of 'liberal' acht, dan wel, aan de linkerflank, of men 'Commentary' of de 'New York Review of Books' is.

R. Kroes

Luc Crollen, *Portugal, the U.S. and NATO*, Leuven (Leuven University Press) 1973, -163 blz., f 25,-

Het hier besproken werk maakt deel uit van een samenhangende reeks van 'case studies', die medewerkers van de Leuvense hoogleraar Internationale Betrekkingen, dr. Omer De Raemaeker, de laatste jaren rond het thema 'kleine staten in alliantieverband' hebben verricht.* De schrijver stelt zich ten doel een bijdrage